

Espoon ympäristöyhdistys ry

TOIMEENPANOKIELTOHAKEMUS

Helsingin Hallinto-oikeus

Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki

helsinki.hao@oikeus.fi

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Opastinsilta 12 A, 00520 Helsinki

kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Viite: Uudenmaan ELY-keskuksen päätös 12.10.2021, UUDELY/10885/2021

Asia: Haetaan mainitun päätöksen välitöntä toimeenpanon kieltä

Hakija: Espoon ympäristöyhdistys ry - Esbo miljöförening rf

Espoon ympäristöyhdistys ry hakee kiireellisenä edempänä esitetyin perustein välittömän täytäntöönpanon kieltämistä koskien Uudenmaan ELY-keskuksen päätöstä UUDELY/10885/2021 sallia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen Pentalan saarella Espoossa.

Perustelut:

Koska asiassa on sen välitöntä täytäntöönpanoa koskien mielestämme sovellettu väärää oikeusohjetta, lähetämme tämän pyynnön sekä päätöksen tehneelle viranomaiselle että päätöksessä asian ratkaisijaksi ilmoitetulle Helsingin Hallinto-oikeudelle. Asian epäselvyyden ja kiireellisen luonteen takia pyydämme ensisijaisesti, että Helsingin hallinto-oikeus kiireellisesti kieltää päätöksen välittömän täytäntöönpanon edempänä esittämiemme perusteluiden nojalla, sekä toissijaisesti, että se velvoittaa ELY-keskuksen korjaamaan virheen ja perumaan täytäntöönpanon välittömästi ja estämään lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisen ennen annettua määräaikaa 30.10.2021.

Edellä mainitun pyynnön rakenne on mielestämme tarpeen välittömästi uhkaavan lainvastaisuuden estämisen ehdottomaksi varmistamiseksi, vaikkakin ELY-keskuksen tulisi nähdäksemme huolehtia siitä oma-aloitteisesti heti katsomamme virheen nyt tultua sen tiedoksi.

Espoon ympäristöyhdistys ry katsoo, että päätös on perustavalla tavalla EU:n luontodirektiivin ja sen toimeenpanevan luonnonsuojelulain vastainen, sekä on se välittömän toimeenpanonsa osalta paitsi perusteeton myös väärää oikeusohjetta soveltaen tehty. Espoon ympäristöyhdistys tulee valittamaan päätöksestä valitusaikana tässä esitetyin ja niitä täydentävin lisäperustein.

Päätöksen välittömän toimeenpanon perusteena on käytetty väärää säännöstä

Päätöksen mukaan sen välitön täytäntöönpano perustuu Hallintolain 49 f §:ään. Hallintolain kyseinen 7a luku käsittelee oikaisuvaatimusmenettelyä. Saman luvun 49 b § toteaa:

”Laissa säädetään erikseen, jos päätökseen saa vaatia oikaisua. Tällöin päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.”

Hallintolain 3 a § pykälä soveltamisesta valitusasioihin toteaa:

”Jos laissa säädetään muulle kuin tuomioistuimelle tai valitusasioita käsittelemään perustetulle lautakunnalle tehtävästä valituksesta, valituksen käsittelyyn sovelletaan tämän lain oikaisuvaatimusta koskevia säännöksiä.”

Päätöksessä todetaan nimenomaan, että muutosta siihen voi hakea valittamalla Helsingin Hallinto-oikeuteen ja annetaan valitusosoitus. Päätöksen aiheena oleva poikkeaminen lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelusta perustuu luonnonsuojelulakiin ja sen 49 §:ään. Myös luonnonsuojelulain muutoksenhakua käsittelevän 61 §:n mukaan ELY-keskuksen lain 49 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Siten päätöksessä sovellettu hallintolain säännös ja siihen perustuva välitön toimeenpano ei voi Espoon ympäristöyhdistyksen käsityksen mukaan olla asianmukainen.

Joka tapauksessa Espoon ympäristöyhdistys vaatii päätöksen välittömän toimeenpanon kieltämistä lain vastaisena ja sen rikkomisen estämiseksi edellä mainitusti ja jatkossa olevin perustein.

Päätöksen laillisuutta ei ole perusteltu asianmukaisesti

Kaikki Suomen lepakkolajit ovat rauhoittuja ja luontodirektiivin tiukan suojelun alaisia IV (a) liitteen lajeja. Niiden suojelun panee toimeen Luonnonsuojelulaki. Sen 49 § 1. momentin mukaan

”Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.”

Edelleen 49 § 2. momentin mukaan

”Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa 1 momentin kiellosta sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien osalta 39 §:n, 42 §:n 2 momentin sekä 47 §:n 2 ja 5 momentin kielloista luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus sanotun direktiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla.”

Luontodirektiivin 16 (1) artiklan mukaan

”Jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole ja jollei poikkeus haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, jäsenvaltiot voivat poiketa 12, 13 ja 14 artiklan ja 15 artiklan a ja b alakohdan säännöksistä”

Artiklan 16 (1) kaikkien edellytysten tulee täytyä poikkeamisen edellytyksenä. ELY-keskus on katsonut artiklan soveltamistapauksista a)-e) tapausta c), joka kuuluu:

” kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskevista tai muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle”

Espoon ympäristöyhdistys katsoo, että päätöksessä esitettyjä perusteluita ja väitetyn haitan mittakaavaa ei mitenkään voi pitää oikeasuhtaisina artiklan 16 (1) ja sen tapauksen c) kriteereiden sanamuotoihin ja merkitykseen nähden. 16 (1) soveltamisen kriteerien täytyminen edellyttäisi

ensinnäkin suotuisan suojelutason varmistamisen ohella täysin ehdotonta tyydyttävien vaihtoehtojen puutetta, jota ei ole edellytetyllä perusteellisuudella poissulkevasti tarkasteltu.

Espoon ympäristöyhdistyksen näkemys on, että levähdys- ja lisääntymispaikan suojelua ja kiinteistön käyttöä ei tule sekoittaa keskenään tai asettaa vastakkain. Yhdistys puolustaa vahvasti kumpaakin oikeutta ja on selvää, että näin suurella kiinteistöllä on kaikki mahdollisuudet sovittaa tarpeet yhteen tyydyttävästi esimerkiksi ohjaamalla sallitun kokoinen uudisrakentaminen sopivaan kohtaan. Rakennuksen säilyttäminen lain suojaamana lisääntymis- ja levähdyspaikkana tulee turvata siitä riippumatta, eikä esimerkiksi yleiskaavan määräys voi mennä sen edelle.

Ottamatta erikseen kantaa muihinkin mahdollisiin vaihtoehtoihin ja niiden toteutukseen sen ollessa viranomaisten velvollisuus, toteamme että niiden olemassaoloa ei voida sanoa poissuljetun (esim. talousrakennus-rakennusoikeuden hyödyntämisestä lepakoille merkittävä osa rakennuksesta säilyttäen tai kattavasti muiden, rakentamiseen ja rakennuspaikkaan tai siihen liittyvään, suojelutarpeen ja kiinteistön käytön päätöksentekoon liittyvään käytännössä täysin mahdolliseen vaihtoehtoon liittyen).

Toisekseen tapauksen c) kriteerit on tarkoitettu otettavaksi huomioon siinä nimenomaisessa painavuudessa ja mittasuhteessa pakottaviin yhteiskunnallisiin, kansallisen tason pakottaviin etuihin nähden, kuin ne on kirjoitettukin. On aivan selvää, etteivät ne mitenkään sovellu tämän hankkeen perusteluiksi, vaan päätöksessä on kyse tiukan suojelun päämäärää ja sen toteutumista varmistavan direktiiviohjeen tarkoituksellisesta väärintulkinnasta.

On jo edellä mainitun valossa nähdäksemme täysin ilmeistä, että päätöksestä tehtävät valitukset tulee käsitellä ennen kuin päätöksen tarkoituksena olevaa lisääntymis- ja levähdyspaikan faktista hävittämistä voidaan sallia. Tämä menettely on välttämätöntä sen takia, että EU:n säätämän tiukan lajisuojelun toteutumisen varmistaminen ei vaarantuisi jäsenvaltion harjoittaman valitusmenettelyn käytännössä vesittävän menettelytavan johdosta.

Lisäksi toimenpiteen kiirehtimisen ja siten päätöksen välittömän täytäntöönpanon perusteluina esitettyjä ”pakottavia” seikkoja mm. aiheutuvista taloudellisista menetyksistä, purkamisen tavasta, suorittajista ja aikataulusta (sen paremmin ehdottoman päivämäärän kuin vuodenaikaan osalta) ei voida pitää asianmukaisina ja uskottavina ja siten riittävinä.

Aineistosta käy ilmi, että perusteluissa viitattuja ”lepakkoselvityksiä” ei ole suorittanut luonnontieteellisten lepakkoselvitysten tekemiseen perehtynyt taho, vaan tuholaistorjuntaan ja nimenomaan lepakkojen läsnäolon todentamiseen ja häätämiseen erikoistunut yritys. Espoon ympäristöyhdistys ry katsoo, että lepakkojen ja erityisesti eri lepakkolajien esiintymistä kohteessa ei päätöksen perusteella ole selvitetty sillä tarkkuudella, että sen perusteella olisi edellytyksiä tehdä päätöksessä esitettyjä johtopäätöksiä kyseisen levähdys- ja lisääntymispaikan merkityksestä ja sen hävittämisen lievennyskeinojen menestyksellisyydestä.

Mm. kompensaationa esitettyjen lepakkopönttöjen soveltuvuus korvaamaan useiden lajien luontaisesti suosimia vanhoja rakennuksia on vahvasti kohde- ja lajiriippuvainen. Muutenkin lepakkolajien elintavat ja vaatimukset ovat niin erilaisia, että se edellyttää päätöksen kohteena olevien lajien selvittämistä. Asian selvittäminen edellyttää siten lepakoiden ekologiaan ja lajitunnistukseen perehtyneen, tyypillisesti luontoselvityksiä tekevän ammattikartoittajan osaamista, jota tuholaistorjuntayritykseltä ei riittävästi tällaisen päätöksen perusteeksi voi olettaa löytyvän.

ELY-keskus perustelee päätöstä ja sen välitöntä täytäntöönpanoa myös itse tekemällään virhearviolla, jonka johdosta vasta myöhemmin selvisi, että kyseessä on levähdyspaikan ohella myös vakituinen lisääntymispaikka, ja tuon virheen aiheuttaman, hakijalle kestäättömän lisäviivästyksen estämisellä. Espoon ympäristöyhdistys toteaa, että vaikka LSL 49 § toimeenpaneva suoja koskee jo pelkkiä levähdyspaikkojakin, ei myös lisääntymispaikka-statuksen ilmeneminen ainakaan voi puoltaa kiirehdittyä lisääntymispaikan hävittämistä.

Päätöksessä esiintyvistä käsittelyvaiheiden ja esitetyn hävitystarpeen päivämääristä tulee myös vaikutelma, että välitön toimeenpano perustuu tarpeettomasti aiheutuneeseen paineeseen ja kiireeseen, joka ei voi olla kestävä peruste estää luontodirektiivin toteutumisen edellytysten varmistaminen valitusmenettelyssä. Kiireeseen perustuva menettely lisää myös perusteltua riskiä siitä, tehdäänkö ja edellytetyt tarkastukset perusteellisesti ja asiantuntevan tahon (jota ei ole määritelty) toimesta.

Yhteenvedo

Koska päätöksestä on oikeus valittaa sen salliman toimenpiteen nimenomaisen vaikutuksen estämiseksi, ei ole johdonmukaista sallia toimenpidettä ennen valituksen ratkaisemista. Kaiken päätöksestä ja selvillä olevista taustoista ilmenevän pohjalta asiaan liittyy niin paljon epäselvyyksiä ja kyseenalaisia väitteitä etenkin väitetyn ehdottoman aikataulun ja välittömän täytäntöönpanon osalta, ettei sille ole EU:n oikeusvaltion periaatteiden mukaisia edellytyksiä. Päätöksen perustelut poikkeamiselle eivät ole linjassa em. lainsäädännön kanssa edellä esittämämme ja mm. KHO:2013:15 valossa. Lisäksi päätös on mielestämme hallintolain 6 § vastainen.

Espoossa 24.10.2021

Espoon ympäristöyhdistys ry

Rainer Lahti
varapuheenjohtaja
rainer.lahti@saunalah.fi

Kristiina Mod
sihteeri
kitimod@gmail.com